

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið
Skuggasundi 1
150 Reykjavík

Reykjavík 25. apríl 2018
UST201804-042/T.Þ.
04.03

Efni: Umsögn Umhverfisstofnunar um tillögu að breytingum á reglugerð um fráveitur og skólps

Stofnunin þakkar boð um að gefa frekari umsögn um drög að nýrri reglugerð um fráveitur og skólps.

Síðast gaf stofnunin umsögn um drögin þann 8. september 2017. Einnig átti stofnunin fund með ráðuneytinu vegna draganna þann 9. janúar sl. Að auki hefur verið fundað með nefnd um endurskoðun fráveitureglugerðar einu sinni. Í kjölfarið hafa verið gerðar betrubætur á reglugerðinni.

Í drögunum er gert ráð fyrir að verkefni á sviði flokkunar svæða og umsjón rafrænnar skráningar vegna fráveitna verði á könnu Umhverfisstofnunar. Einnig á Umhverfisstofnun að gera leiðbeiningar um framkvæmd 2. málsgreinar 8. greinar (einstök hús). Af því tilefni bendir stofnunin á að það þarf að kostnaðargreina þessar nýju skyldur Umhverfisstofnunar og taka ákvörðun um fjármögnun verkefnanna til að hægt sé að framkvæma þau.

Umhverfisstofnun telur að enn megi bæta reglugerðina og gerir frekari grein fyrir þeirri skoðun sinni í eftirfarandi athugasemdum.

Gildissvið: Skv. ákvæði 2. greinar um gildissvið gildir reglugerðin ekki lengur um söfnun skólps og þar með flutning þess frá uppsprettum að hreinsivirkjum/útrás. Ekki er ljóst hvers vegna reglugerðin á ekki að gilda fyrir flutningskerfi fráveitna en í drögunum er engu að síður að finna ákvæði sem eru utan gildissviðsins, t.d. í 10, 11., 14., 15. og 16. grein sem fjalla að hluta um flutningshluta fráveitna. Mikilvægt er fyrir eigendur fráveitna að geta sett kröfur um innihald skólps sem fer í flutningskerfið. Annars á aðili í miklum erfiðleikum um að standast kröfur um hreinsun. Ennfremur 18. grein þar sem kveðið er á um gagnagátt fyrir fráveitur en það hugtak nær til atriða utan gildissviðsins, sbr. skilgreiningu þess í drögunum.

Ábyrgð og eftirlit (4. grein): Stofnunin leggur til að skýrt verði að það sé starfsleyfisveitandi sem ber ábyrgð á framfylgd reglugerðarinnar hvað varðar fráveitur. Jafnframt þarf að vera alveg skýrt til hvaða þvingunarúrræða aðili geti gripið þegar ekki er um að ræða starfsleyfis skyldan atvinnurekstur eins og á við um rotþrær í dreifbýli undir ákveðnum stærðarmörkum. Lagt er til að ný 4. málsgrein 4. greinar hljóði svo: „Starfsleyfisveitandi ber ábyrgð á framfylgd reglugerðar varðandi starfsleyfis skyldan atvinnurekstur“.

Kamrar: Lagt er til að heilbrigðisnefnd geti veitt samþykki fyrir notkun kamra í óbyggðum. Nota má skilgreiningu á óbyggðum í náttúruverndarlögum. Lagt er til að ný 5. málsgrein 8. greinar hljóði svo: „Heimilt er að setja niður hefðbundna kamra í óbyggðum þar sem umferð fólks er mjög lítil og mikið rask getur hlotist af uppsetningu þurr- eða vatnssalerna. Heimild er háð samþykki heilbrigðisnefndar“.

Bann við losun/iðnaðarskólps: Lagt er til að eigendum fráveitna verði heimilað að binda notkun á fráveitunni skilyrðum um hvað megi setja í hana til að tryggja virkni fráveitukerfisins og draga úr áhrifum losunar á umhverfið. Þeim verði einnig heimilað að banna notkun sorpkvarna í tengslum við sína fráveitu, a.m.k. ef tillaga stofnunarinnar um ákvæði um sorpkvarnir verður ekki tekin til greina (já aftar).

Viðunandi hreinsun o.fl. (8. grein): Skýra þarf hver veiti heimildir fyrir þeim undanþágum sem eru í 3. málsgrein 8. greinar. Lagður er til að nýr 2. málslíður 3. málsgreinar 8. greinar hljóði svo: „Heimild er háð samþykki heilbrigðisnefndar“. Einnig er lagður til nýr 5. málslíður 2. málsgreinar 8. greinar hljóði svo: „Heimild er háð samþykki heilbrigðisnefndar“.

Meðferð skólps og úrgangs: Mikilvægt er að það komi skýrt fram hvenær rekstur skólpmannvirkja sé starfsleyfis skyldur. Skv. reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir mengandi starfsemi þarf ekki starfsleyfi fyrir rotþrær. Tryggja þarf einnig að upplýsingum um rotþrær sé haldið til haga en skipulagsfulltrúa ber að halda skrá yfir rotþrær.

Umhverfismörk og gæðamarkmið: Ítrekuð er fyrri athugasemd um að ekki ætti að fella burt ákvæði um umhverfismörk og gæðamarkmið í fylgiskjali 1 eins og lagt er til í drögunum. Gæðamarkmiðin eru talin sérlega heppileg að nota þar sem þau gera ekki kröfu til sérstakrar vöktunar annarrar en til að meta sjónræn áhrif og lykt. Undirstrikað er að umhverfismörk og gæðamarkmið taka til helstu mikilvægra mengunarþátta sem fylgja skólplösum í viðtaka og setja nauðsynleg mörk fyrir hámarksgildi þeirra. Sambærileg umhverfismörk og gæðamarkmið er ekki að finna í reglugerð um varnir gegn mengun vatns. Sem dæmi má nefna þættina hitastigsbreyting og súrefnismettun. Um er að ræða nauðsynlegar leiðbeiningar til starfsleyfishafa til að fylgjast með að kröfum um hreinsun sé framfylgt.

Til þess að teljast viðunandi hreinsun þarf að uppfylla umhverfismörk og gæðamarkmið sem eiga að gilda um viðkomandi svæði, sbr. 1. málsgrein 8. greinar draganna. Þar sem þau gæðamarkmið og umhverfismörk sem gilda á svæðum þar sem skólp er losað hafa verið fellt út úr drögunum og ekki tekin inn í reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns er ekki lengur hægt að vita hvort tiltekin hreinsun uppfyllir hreinsikröfur draganna um viðunandi hreinsun eða ekki. Þau umhverfismörk sem er að finna í reglugerð um varnir gegn mengun vatns henta auk þess ekki. Umhverfisstofnun leggur því til að gæðamarkmið og umhverfismörk verði áfram höfð í reglugerðinni.

Meginreglur um hreinsun skólps (5. grein). Ákvæðin í 5. grein eru ekki tæmandi hvað snertir mismunandi stærðir fráveitna. Ef fráveitur af þeirri stærðargráðu sem ekki er fjallað um undir þessari grein þurfa ekki að uppfylla kröfur viðauka I um losunarmörk ætti það að koma fram sem meginregla. Nánar til tekið vantar að geta meginreglu fyrir eftirfarandi fráveitustærðir:

- a) Í þéttbýlum sem eru yfir 50 pe. en undir 10.000 pe þar sem losun er í sjó eða 50 - 2.000 pe og losun í ármynni eða ferskvatn. Koma þarf fram hvort og að hve miklu leyti viðkomandi fráveitur muni þurfa að uppfylla losunarmörk í viðauka I. Einungis er gerð grein fyrir sérreglu 6. greinar varðandi losun á viðkvæmum svæðum. Sambærilega sérreglu varðandi síður viðkvæm svæði er ekki að finna í 7. grein.

- b) **Atvinnustarfsemi utan þéttbýlis þar sem losað er meira en 50 pe., sbr. 3. töluliður 4. greinar í lögum um uppbyggingu og rekstur fráveitna.** Þetta eru aðallega hótél- og gististaðir eða önnur þjónusta við ferðamenn sem aðeins þarf starfsleyfi sem mengandi starfsemi vegna skólplosunar. Það er reyndar óheppilegt að ekki sé hægt að fella slíka staði undir hugtakið þéttbýli.

Rotþrær. Svo má skilja á 8. grein draganna að leyfilegt verði að nota rotþró eða annan sambærilegan búnað fyrir færri en 2.000 pe. skólps sem losað er í ármynni og ferskvatn og fyrir færri en 10.000 pe. skólps sem losað er í sjó. Það getur varla verið ætlunin. Benda má á að staðlar þeir sem vísað er í í greininni gilda um skólp magnið 50 pe. eða minna. Lagt er til að sett verði ákvæði í greinina sem afmarki notkun rotþróa og sambærilegs búnaðar við skólp sem er undir 50 pe.

Ákvæði um viðkvæm svæði (6. grein).

- a) **Frávik frá kröfu um frekari hreinsun á viðkvæmum svæðum.** Umhverfisstofnun vill ítreka fyrri athugasemd sína vegna seinni hluti síðasta málsliðar í 1. málsgrein 6. greinar (.. „nema að sýnt hafi verið fram á að slík viðbótarhreinsun hafi hverfandi umhverfisbætandi áhrif.“). Viðbótarákvæðið í 6. grein er hinsvegar ekki að finna í tilskipun um hreinsun skólps í þéttbýli. Ákvæðið grefur undan kröfum um frekari hreinsun á viðkvæmum svæðum. Umhverfisstofnun leggur til að ákvæðið verði felld út úr 6. grein.
- b) **Sjö ára frestur til að uppfylla kröfu um frekari hreinsun.** Umhverfisstofnun gerði athugasemd við ákvæði síðustu málsgreinar 6. greinar í síðustu reglugerðardrögum. Um er að ræða nýtt ákvæði sem ekki á sér samsvörun í tilskipun um hreinsun skólps frá þéttbýli. Stofnunin bendir á að ákvæðið jafngildi 7 ára fresti fyrir þéttbýli og atvinnustarfsemi á svæðum sem ætti að skilgreina viðkvæm sbr. 7. grein núverandi reglugerðar. Engin svæði hafa enn verið formlega skilgreind sem viðkvæm og frá því að Umhverfisstofnun hefur tekið ákvörðun um stöðu svæðis skv. nýrri reglugerð er því í raun verið að veita 7 ára frest til að uppfylla ákvæðin. Varðandi vernd Mývatns getur þetta haft í för með sér meira en 7 ára frest fyrir sveitarstjórn og fyrirtæki á svæðinu til að uppfylla kröfur um frekari hreinsun en tveggja þrepa eða sambærilega lausn.
- c) **Notkun síubúnaðar.** Eins þreps hreinsun er aðeins leyfð á síður viðkvæmum svæðum. Með eins þreps hreinsun skal að lágmarki hreinsa burt 50% heildarsvifagna og 20% BOD, sbr. 7. grein. Í síðasta málslið 1. málsgreinar 7. greinar draganna segir: „Notkun síubúnaðar jafngildir ofangreindri hreinsun (Innskot: þ.e. eins þreps hreinsun) á síður viðkvæmum svæðum“. Þetta er eins og í núverandi reglugerð. Eins og kunnugt er, er í dag ekki farið eftir kröfum um lágmarkshreinsun fyrir eins þreps hreinsun þegar um er að ræða hreinsun með síu og skólpið er losað í síður viðkvæm svæði. Ef hreinsun með síu er óháð hreinsikröfum fyrir eins þreps hreinsun og innra eftirliti með losun telur stofnunin æskilegt að ákvæði um notkun síu sé orðað skýrar hvað það varðar.

Skilgreining viðkvæmra svæða (viðauki III og 13. grein): Í tölulið (i) í staflið a) í A-hluta viðauka III er tiltekið: „Á þessum svæðum er nauðsynlegt að fjarlægja fosfór nema hægt sé að sýna fram á að það hafi engin áhrif á stig ofauðgunar“. Á Íslandi er algengara að framleiðsla stöðuvatna sé takmörkuð af köfnunarefni en fosfór. Því þarf einnig að vera hægt að gera auknar kröfur um hreinsun á köfnunarefni. Stofnunin leggur því til að ákvæði þessu verði breytt á þann hátt að ákvæðið taki einnig til köfnunarefnis.

Skilgreining síður viðkvæmra svæða (13. grein): Í 2. og 3. málsgrein 6. greinar og 5. málsgrein 8. greinar tilskipunarinnar um hreinsun skólps í þéttbýli er ákvæði um að aðildarríkin skuli senda framkvæmdastjórninni (ESA þegar Ísland á í hlut) nauðsynlegar upplýsingar og skjöl og að hún þurfi að meta hvort skilyrði fyrir flokkuninni hafi verið uppfyllt. Í 13. grein er Umhverfisstofnun falið að flokka síður viðkvæm svæði skv. tillögum sveitarstjórna. Sú flokkun getur ekki tekið gildi nema með samþykki ESA. Lagt er til að ákvæði tilskipunarinnar verði innleitt í reglugerðina með nýrri 2. málsgrein 13. greinar sem hljóðar svo: „Flokkunin öðlist gildi þegar viðkomandi gögn hafa verið samþykkt af eftirlitsstofnun EFTA (ESA)“.

Tímasetningar varðandi gögn vegna flokkunar svæða, þvingunarúrræði og fjármögnun: Í 13. grein kemur fram að sveitarstjórnir skuli senda Umhverfisstofnun tillögur að flokkun síður viðkvæmra svæða og gögn vegna flokkunarinnar. Það þarf að vera algjörlega ljóst hvenær sveitarfélög eigi að senda þessi gögn til Umhverfisstofnunar og til hvaða þvingunarúrræða stofnunarinnar geti gripið sendi sveitarfélög ekki inn gögn. Umhverfisstofnun ítrekar jafnframt að stofnuninni er þarna falið viðamikil verkefni, þ.e. flokkun viðkvæmra og síður viðkvæmra svæða, og endurskoðun þeirrar flokkunar á 4 ára fresti.

Kæruréttur vegna flokkunar viðkvæmra svæða: Í grein 13 er Umhverfisstofnun falið að flokka viðkvæm svæði. Eru stofnuninni ekki setta neinar leiðbeiningar við málsmeðferð. Ekki er um að ræða að forsendur flokkunarinnar þurfi samþykki ESA eins og þegar um flokkun síður viðkvæmra svæða er að ræða, sbr. tilskipun um hreinsun skólps í þéttbýli. Stofnunin telur því rétt að við vinnslu slíkra ákvarðana verði kæruréttur viðhafður og að málsmeðferð slíkra ákvarðana feli meðal annars í sér að leita umsagan viðeigandi sveitarfélaga. Því er lagt til að slík ákvæði verði sett í reglugerðina.

Hugtakið „hverfandi“. Í 7. grein og 13. grein reglugerðarinnar hefur orðinu „engin“ verið skipt út fyrir orðið „hverfandi“ og í 6. grein er orðið notað í nýju ákvæði. Ítrekuð er sú skoðun að nota ætti áfram orðið „engin“. Það orð er skýrt og ekki háð hlutlægu mati. Orðið „hverfandi“ getur þýtt hvað sem er eftir túlkun hvers og eins. Með því að nota frekar orðið „hverfandi“ er verið að slaka heldur á þeim kröfum sem verið hafa í gildi.

Tillaga um nýtt ákvæði um sorpkvarnir: Umhverfisstofnun ítrekar þá tillögu sína að í endurskoðaðri reglugerð verði það tekið upp sem meginregla að bannað sé að notka sorpkvarnir í tengslum við fráveitur. Ítarlega útfærslu og greinargerð er að finna í umsögn stofnunarinnar um drögn dags. 8. september 2017.

Ýmislegt:

- 12. grein:** Það vantar orðið „hafa“ í 12. grein, á milli „að“ og „skapast“.
- Viðauki I:** Í inngangi að (heiti?) töflu í viðauka I segir að miða skuli annað hvort við styrk eða hlutfallslega hækkun. Lagt er til að bætt verði við setninguna „eða hvort tveggja“ til að fylgja orðalagi í tilskipuninni um hreinsun skólps í þéttbýli. Að öðrum kosti að sleppa „annað hvort“ til að gefa kost á að nota bæði atriðin.
- Viðauki I.** Óljóst er í töflunni hvað „3)“ í yfirskrift merkir í raun. Umhverfisstofnun hefur túlkað ákvæðið þannig að hægt sé að velja hvort heildarmagn svifagna sé notað til að ákvarða hvort losunarmörk töflunnar nást, t.d. ef það kemur illa út, en að engu að síður þurfi að mæla styrk svifagnanna. Sú túlkun byggir á því að yfirskriftin er sett á gildið fyrir losunarmörkin en ekki á sjálfan mælipáttinn. Ef ráðuneytið telur annað eiga við er óskað eftir að framsetningin verði gerð skýrari hvað þetta varðar.

- d) **Viðauki II:** Það vantar að tiltaka hvaða framsetningu (breytu) fyrir styrk fosfors eigi að nota við samanburð við losunarmörk. Lagt er til að notast verði við sömu framsetningu (breytu) og fyrir köfnunarefni, þ.e. ársmeðaltal.
- e) **Viðauki IV:**
1. Í viðauka IV er talað um hlutsýni en blendsýni ekki nefnt. Blendsýnið er þó sýnið sem verið er að taka með því að blanda saman hlutsýnum og verður notað til að mæla í. E.t.v. væri til bóta að láta koma fram að taka ætti blendsýni yfir einn sólarhring.
 2. Í viðauka IV er notað hugtakið „skólpstreymi“. Lagt er til að notað sé hugtakið „rennsli skólps“ í staðinn, þar sem það er algengara og því auðskiljanlegra.
 3. Í viðauka IV er í 1. málsgrein ákvæði um að hlutsýni skuli tekin með tilliti til flæðis. Lagt er til að einnig verði hægt að taka hlutblendsýni með tilliti til tíma, þ.e. hlutfalls á sólarhring. Það er í samræmi við tilskipunina um hreinsun skólps í þéttbýli og er oftast hægara því þá þarf ekki að mæla rennsli samtímis sýnatökunni og tengja rennslsimæli sýnatakanum.
 4. Í viðauka IV er í 1. málsgrein er ákvæði um að við minni hreinsivirki nægi að taka hlutsýni á 10 mínútna fresti. Þarna er ljáð máls á töku hlutsýna sem hlutfalli af sólarhring þrátt fyrir að í sömu málsgrein sé tekið fram að notast skuli við hlutfall flæðis. (sjá athugasemd ofar). Ekki er gerð athugasemd við töku hlutsýna sem hlutföll sólarhrings en hér er bent á að sýnataka á 10 mínútna fresti er talin allt of tíð sýnataka fyrir venjulegar aðstæður. Fyrir töku 10 lítra blendsýnis yrði stærð hvers hlutsýnis aðeins 70 ml. Þar sem sýnatakinn yrði látinn skola sig út fyrir hverja sýnatöku yrði hann nánast stöðugt í gangi. Hlutsýni á hálf tíma til klukkutíma fresti ætti að duga í öllum tilvikum þegar skólpmagnið er yfir 2.000 pe. Erfitt er að finna aðstæður þar sem svo tíð sýnataka á rétt á sér. Þó kann hún hugsanlega að gera gagn þegar um örfáar pe. er að ræða og losun er aðeins nokkrum sinnum á sólarhring en þá aukast líkurnar á að hitta á gusu. Lagt er til að að tíðni sýnatöku verði ekki gefin í reglugerðinni heldur ákveðin í starfsleyfi en að öðrum kosti af rekstraraðila hreinsistöðvarinnar.
- f) **Viðauki VI:** Í töflu 1 í viðauka VI þarf að laga tilvísun í textann neðan við töfluna (A-ið sem vísað er til hefur verið felld út).

Tryggvi Þórðarson,
sérfræðingur

Kristín Linda Árnadóttir,
forstjóri